

לפני 25 שנה

גליון העולם הזה שראדאר השבוע לפני 25 שנה בדיוק, הקדיש כתבת-שער, תחת הכותרת „אשת הפורץ“ לעדה בנציוני. אשת הפורץ שנלכדה בכתבה זו הובאו דבריהם של עשרות מקורבנות מעשיהם הפריצה של הפורץ הנוצץ שתבעו את כספם ורכושם השדורים מאשתו במדור העורך. הנדון, תחת הכותרת „אות קוף, הצבא אל עמוד הקלון אבותיאבותיה של הסירת היוקדת — בני הקיבוצים כנגב, שהציתו אלפי דנמים של מירעה, שעליהם רעו עדרי הבדווים של הנגב, המדור „בעולם, תחת הכותרת „צרת — על פי התהום“ סיקר ובחן את המהומות בפאריס, שהביאו מאוחר יותר לעלייתו

מוות על הריהצופים ★ משה דיין נכנס לפוליטיקה ★

דרישת שלום למרטיין בובר ★ יורם מטמור על „הפורץ הנוצץ“

העם

אדם אמיץ

אין במרחב תפקיד כפויטובה יותר מאשר זה של משקיף ארם. הוא זוכה בחנופתם המיקר צועית של פקידים בכירים, ולחסי חוג קטן של נערוותוהור תל-אביביות וירושלמיות. חיינו, בשני עבריההגבול, נוחים למרי. אולם הוא יודע כי שני הצדדים חוששים בו, וכי כל החלטה מהחלטותיו תעורר סערותהאשמות מן הצד הנפגע. גורל

סופר כי הובא פעם לתערוכתתמונות של צייר צעיר, המלך הסתובב בגלריה, התבונן בתמונות ושאל, בתמיהה גוברת והולכת, מה באו התמונות לתאר.

„הוד מלכותו, ענה בעל הגלריה, „האיש הצעיר הזה עוד מחפשו“
„כסדר, השיב המלך ופנה ללכת. כשימצא, תקראו לי עוד פעם!“

השבוע העמיד עצמו משה דיין במצב דומה. הרמטכ"ל-לשעבר, אשר השבוע מלא לו 43 שנה, הציג תערוכה סטגונית של רעיונותיו בשני

ארוחה מוסיקלית בבית משפחת זראי: בכיתה

זראי סיפרה הזמרת הצעירה על אורחות חייה עם בעלה, המלחין יוחנן זראי. בין השאר סיפרה: „ארוחה מוסיקלית נערכת בביתנו. בכל יום בשעת הצהריים. אני חוזרת מן החזרות התיאטרון ומוצאת את יוחנן ליד הפסנתר ואת יעל, בתנו הקטנה, צורחת בלי פרטטורה. אני מכינה ארוחה בבקבוק ועל מוצצת. בשעה שאני מנסה לשיר את אחד משיריו של יוחנן.“

חבריו שהורחקו מתפקידם תחת מטר של השמצות אישיות — ערבות או ישראליות — מרחף תמיד לנגד עיניו.

השבוע הדיגים קצין של הצבא הקנרי של הוד מלכותה, אלוף-מישנה ג'ורג' פלינט, כי מתחת לכל הפינוקים והחשדו חבו תפקיד אמיתי, נאצל ויפה. התפקיד לשמור על השלום, בעולם שבו מאיימים יצרים לאומניים לפוצץ ככל רגע מוקש של שיגאה ודם.

לפני פלינט, אישם בשטח הרהצופים, שכבו פצועים ישראלים שחיהם היו תלויים מנגד, וחיהם תלויים במהירות שבה יגיעו לבית החולים. מולו רבצו, אישם, הצלפים של הלגיון הירדני. היה צורך בארם אמיץ כדי ללכת קדימה, אפילו תחת דיגלי האו"ם.

ג'ורג' פלינט היה אדם כזה. אלא שהוא נורה, צנח ומת על הרהצופים, בין הקוויים, כחייל בגנלאומי של ממשלת-שלום עולמית שעדיין אינה קיימת.

מבלגות

אלוף איניידוע

על מלך בוואריה, שהיה חובבאמנות מושבע.

טרבונח בצעיר תוכנית את כספי מאז

אשת הפורץ

„העולם הזה“ 1078. תאריך: 29.5.1958

חבית בלי תחתית. דיין ריכר נכח על רמת-המחיה המנופחת של הישוב הוותיק, תבע להורידה „מה שיהיה, אפילו אבטלה ורעב“ — וכל זה למען הפיתרון הכליכולי: „צריך להעביר 20 מיליון דולר לפיתוח, ויהיה ברחוב מה שיהיה!“

בשבוע שבו נרעש הציבור נוכח ביובו 26 מיליון ל"י לריק במיפעל-הנחשת בתמנע, היה זה פיתרון קלוש מאוד. תחת גלגות כי לחבית המישקית אין תחתית, גילה דיין רק שהחבית אינה מלאה. על עצם מהותו של המשק, הוולל זרם בלתי-יפוסק של כספי שנו, לא היה לדיין מה להגיד.

קרא הוא: „חשוב מכל הוא לעבוד יותר ולייצר יותר. אינני יודע איך עושים את זה!“ היתה זאת כנות מלכת. אך לא היה זה מצע של מנהיג.

למצביא מילחמת-סואץ לא היתה אף מילה אחת להצביע על הבעיה המרכזית האמיתית של כל שטחי החיים הלאומיים: בעיית היחסים בין ישראל וארצות-ערב. הוא הסתפק בהצדקת המימשל הצבאי על ערביי ישראל. בתנופה מהפכנית למדינת-ענק שתחבוק את ישראל מכל עבריה.

אין תוכנית מדוייקת. האיש שלא ידע מה צריך הנוער לעשות אחרי שיגיע לשילטון, לא ידע גם כיצד יגיע לשם. אם יביא הרור הצעיר את עצמו למצב בו יוכל להכריע? נשאל. וכך השיב האיש, שקרא לדור הצעיר לתפוס את הגה השילטון: „אינני יודע, אין לי תוכנית מדוייקת אינני יודע.“

לעומת זאת ידע דיין משהו אחר בקשר לשינוי המבוקש: „צריכים לשנות את השיטה הדמוקרטית, או לשנות את הציבור!“

כך נוצרה בכל זאת תמונה כלשהי של חזון פוליטי: דיקטטורה של צעירי בן-גוריון, בהנהגת משה דיין, ללא אידיאולוגיה, ללא מהפכנות רעיונית וללא מחשבה חדשה, שתבקש לעשות כפי שעשו אבותיהם לפני 50 שנה, אבל בתקיפות של מישטר מרותי חדיש, המתימר לחנך את הציבור. היה זה חזון ישן למדי, שכבר עמד לנגד עיניהם של גנרלים משוחררים רבים — מחזון פרוז ועד לשארל דהגול.

לאחר מתכרי קבוצת המנהלים של נעריההצצר של בן-גוריון. בתנאי זה מוכחת הקריירה האישית של דיין — למושב בטוח כממשלה הבאה, במעמד של יורש-עצר.

לכן היה מעניין לשמוע מה רעותיו של הצעיר העולה. ולכן גם היתה האכזבה כוללת, כאשר הגיש דיין תפריט של כנעניות מבובלת, אקטיביום מבובלל ושמרנות.

1962, לא 1902. גיבור דבריו של דיין היה הרור הצעיר שגדל בארץ, אותו תיאר האלוף יליד דגניה ברוח מחוות שמיר-מוסיגונון-שחם כחבר של אנשים בלי בעיות ותסככים, לעומת הזקנים המשועבדים לשעבר. „מה שמעניין אותנו זה 1962, לא 1902!“ קרא בהתרגשות. טווח של ארבע שנים לא היה רחוק לאדם בגילו של דיין, הוא הוכיח ארישות לבעייה האמיתית: מה יהיה ב'1982.

דיין שכח לציין מה ההבדל המהותי גם בין 1962 ובין 1902. מה המטרות ומה שינוי-הערכים היסודי הנדרש. מרביו נסתבר, כי אין בעצם שום הבדל: רק שבשנת 1962 אפשר לעשות באמצעים ממלכתיים מה שנעשה ב'1902 באמצעים פשוטים יותר. תחת להצביע על דרך חדשה, הציג דיין להחליף את דגם המכונית.

את הבעייה הגדולה הראשונה של המדינה ראה דיין — בריוק כמו בן-גוריון — בליכוד העם היהודי מסביב למדינה. אולם בעוד שבן-גוריון הציע לפחות הצעה המצלצלת כמהפכנית — החלפת השם „ציונות“ בשם „חזון משיח“ — הסתפק דיין בהצעה מעשית: להחליף את הקונסול הישראלי בניו-יורק. טענתו: יש לפנות לצעירים הרוכבים אנגלית של היהדות האמריקאית, במקום לדוברי-האידיש, להליכום באמצעות שליחים ששירתו בצה"ל. מאחר שאין כמעט אלוף צה"ל שלא נשלח עדיין לשליחות באמריקה, לא היתה זאת ביקורת קולעת כלפי הזקנים.

בעיה חשובה אחרת: בעוד שכיוסעולה חינוך של ילד בקבוצת שילד 700 ל"י, מושקעות בחינוכו של נער עולה רק 70 ל"י. דיין תבע להשוות את שני הסכומים, לעשות הרבה יותר למען חינוכו של הנער העולה. אולם על הנושא „באיו רוח לתנבו“ לא ביובו דיין אף מילה אחת. הוא היה מוכן לקבל בעניין זה את מיצוות הזקנים כמילה אחרונה.

אנשים

● רמטכ"ל-לשעבר משה דיין: „דבר מזוייף, שבא במקום מטבע-שלי-אמת, הורס ואינו בונה!“

● העיתונאי יוסף נץ, על הידיעה כי הוקמה ועדה בינמישרדית לטיפול בענייני-הקבורה: „יותר פשוט למסור את זה למישרד הפיתוח. יש לו כבר נסיון בקבורת מיליונים.“

● הצייר והסאטיריקן שמעון צבר, שחזר לפני זמן קצר מסיו ארץ באירופה ובאפריקה, הביא באמתחתו רישית-שלום לבבית לפרופסור מרטין בובר. מוסר רישית-השלום הוא רופא הג'ונגל ר' אלברט שווייצר, שביקש למסור לבובר כי הוא מהרהר בו מפעם לפעם.

● מנהל משרד ראש הממשלה תדי קולק, בהתנצלו על שאיחר לכוא למסיבה בבית סוקולוב: „אני מבקש סליחה על שאיחרתי, אבל הייתי צריך להשיג כסף בשביל רימוח.“

● הפורץ הנוצץ ישראל בנציוני, בתשובה לשאלה מדוע נהג לפרוץ לירות ללא עזרת אחרים: „בימים טרופים אלה קשה למצוא ארם ישר שאפשר לסמוך עליו כשותף.“

● ח"כ חירות אסתר רזיאל נארה, בעת ויכוח בכנסת: „לאוניברסיטת תל-אביב מגיע תקציב, שלא במסגרת גן-החיות או חוג חובבי שחמט ופנטומימה.“

● הספר יורם מטמור על „הפורץ הנוצץ“: „לא כל מה שנוצץ — פורץ!“

● הכתב נתן דונביץ, על החידוואי „שמואל רוזן“: „זה איש שחי כל הזמן בסיון שאלה.“

● בוועידת מפא"י הוצע מנהל משרד-הביטחון, שמעון פרס לנשיאות הוועדה. הוא קיבל בסדרה-כל שלושה קולות מתוך 30.

● שרה-אוצר לוי אשכול, הוכיח השבוע, כי גם ניהון בכורש המצאה מעבר לנושאי המיסים החדשים, בשטח המילים החדשות. בשעה שהשיב לשאלתה בכנסת, המציא אשכול מונח חדש בעברית. הוא אמר: „כשם שיכולה להיות סחבת, כך יכולה להיות גם טענת. אנשים טוענים, בין שיש יסוד לטענותיהם ובין שאין.“